

ГЕОРГИ БОЖИНОВ

МАРТ

chitanka.info

Да има как, бих прекарал цял живот в гората. Честна дума. Тъй, в гората. Ще си направя една колиба и ще си живея там. Един живот е, ще се изживее някак...

... Все вали, вали. Ситен, невидим ръмеж пронизва дрехи и настроения. Вода шупурка отвред, земята прогизнала, на небето ламарините разместени и небето прокапало. Капките от невидими стават видими, вече се белват късите коси чертички. Па изведнъж го обърне на сняг. Лекомислен, щърков сняг, разхвърчан на разни страни — ляга като бозова плискаща каша и киша по трапищата на пътя, като шумозаглушител по ручеите, чист, мимолетен кит по клоните и върховете. Снегът секне из един път и отгърне полека черно-белия образ на света, завлечен от мъгли, натежал от мокро. Провиди се дълбокият пролом, в дъното там струи млечно яростта на реката, мерне се път, мълнийно гърчав, устрелен нагоре, в безкрайното планинско някъде. Миг, два. И пак ръси тъпо, чистачките пак огрибат стъклото, стържат и се заканват: ще бъде снег... ще бъде свет; ще бъде мокро... ще бъде модро... И пак небе и земя се омешват. Селце някакво между небето и земята. Гумите дъдрят по дървени мостчета, джапат в калта и шарят набързо в погледа криви улички, криви огради, криви къщи, шарят и остават назад в тая сива, унила, вездесъща мокрота. Гумите пак потъват до колене в потъналите коловози.

Едно никакво време — дрипаво, грипаво.

Уж е пролет в календара. Април уж стои на колене, готов. Април, най-хубавото време, когато покарват шумите и любовите. Ведър април, син и зелен, опнал сини-зелени простори, свирнали потоци и пилци — това е в спомените и в пъпките, навити и вече бухнали. Пъпките ще се развият и ще отвият това:

Грее слънце и налива тих бяс в песните на гугутките и чинките, в пръчките на лозницата и черешата.

Грее слънце и старците се събират на пейките да играят карти, да си приказват и да се припичат блажено.

Не ярко, меко слънце грее, засенчено от лека, висока омара. Време благочестиво като голям църковен празник, време на очаквания.

... Вали.

Ей го, сняг не сняг, прекара се кокичето, угаснаха минзухари по припеци, пламнаха иглики, търпеливо чакат ред хиляда горски шарки. Леските не дочакаха, увесиха реси. Дренът, и той — свети, също слънчев лъч, проврял през мъглите. Ей от присоите, няма-няма, па се обади Косю с преправен славеев глас, и в гласа му гъргорят весели южни времена:

— Пюрюлю-джарла-парла-куи-джао!...

Преводът е приблизителен: пролет лази в гората, бягайте, мъгли, снегове — чао!... (Но Косю го казва по-кратко)

Придошла, бучи реката. Или пролетта.

Пак почва сняг.

Вятърът го навява от север. В пролома долу реката блъска тъмни води в камъните, нахлупили капи от сняг. Ярове оттам и оттук, билата им не се виждат, откъснати откоси, изсипани сипеи, из тях камънаците са набучени орехови ядки по торта. Някоя ядка се отрони и дрънчи по калника. Тогава се свиваме със закъснение и четем молитва на благодарност, че ядката е малка. Пипнешком нагоре. Снегът оредее, пак се сгъсти, пак оредее. Облаците са такива едни несериозни облаци, рехави и прокъсани, стар брашнен чувал, обърнат наопаки, някоя ръка изтупва от него останките от зимата. И гората е малко такъв чувал, все го изтупват...

Отпред се мяркат сгради. Стой, ще чакаме камион тука, за по-нагоре. Жена една с прошарени коси и младо лице кладе огън в „циганската любов“ и пита кои сме, отде сме. Нима знаем отде сме? После камионът идва и ни понася през снеговете, през ледовете, все навътре, още навътре, планината е станала съвсем бяла, загубила в бялото всичко свое планинско. Скалите отворили челюсти, озъбени с ледени висулки, и потъваме в тая озъбена паст. Малки, крайно люти водопадчета, провиснали тук и там, се давят в реката, удавени в пяна и прегракнали. Трясък на води. Храстите порасли като дървета, дърветата сгъстени в гори — и това са горите. Мрачно синкави букаци от едната страна, от другата — млади и зелени боращи. Завои нагоре, навътре, дерета, глъхнали в преспи, от преспите избива бистрина, пътят се нахлузва още нагоре, още навътре, навътре. Балканът е голямо нещо. И — една дълга поляна, на поляната — зелени бараки, те са толкова чисти и ненагледни, колкото умеят да ги направят само

горските хора. Комини попушват леко дървен димец, леко вали сняг, в снега нарисувани дървени огради. И толкова чисто-хубаво е всичко това, колкото може да бъде само в зимна приказка с картинки за деца...

... В бараките е людно и топло. Кюмбетата дуднат дизелово, в кюмбетата горят истински дърва, сурови букови дръвца, само те горят сурови и розовият сок цвърчи на чръв. Мирише на гумени цървули и греяна ракия. Играят на дама, някой прелиства книжка, обсъждат нерешения въпрос за времето: дали се е развалило, или оправило, щом вали. Вън минава дървесна снегорина, теглена от два ярма волове, и остъргва новия сняг на пътя. Обикновените дневни теми са изпити с ракията. Остава бездънна една: Анифе...

Ама беше хубава тая Анифе, казват. Ми ква ти убава, казват, не е баш това. Друго е. Като кошута беше. Снагата се вие и стъпва леко, дърветата потръпват, кога мине...

Е, не това, не така. Така: тя се смее и закача, и като се засмее отпреде ти, нещо тогава почва да те души, тука ей тъй, в гърдите.

И това не, тц. Студ, мъгла, всичко сковано и свито, душата сгърбушена зъзне. А мине тя — като че слънце мине!...

Ето — това.

До живот само веднъж се среща такава жена.

Няма вече на света такива жени, да играят и пеят така, че да заплачеш — като Анифе. Веселата Анифе, ласкавата. Милата Анифе. В друго време може да извадят песен за нея. В нашето не става и за дописка.

Много жадни мъжки ръце посягали към Анифе, към кръста ѝ, който можел да влезе в гривна. Тя се смеела и бягала.

Той бил шофьор, мъж, строен елен, сини очи.

Дълго ги дебнели. Хората това им е занимавката — да дебнат, като не могат друго. Да дебнат и да приказват после. Веднъж ги издебнали. Разбили вратата и ги заварили. После Анифе трябвало да си отиде, такъв е редът. Анифе си отишла. Събрала простия си багажец и слязла. Гледали подире ѝ дълго. Тя нито веднъж не погледнала назад.

После всичко се обърнало накриво. Добре, отишла си Анифе. Добре. А с нея си отишло нещо от душите на тия хора, останалото станало горчиво. Животът изведнъж помръкнал и се спарушил. Сечеш,

гърбиш, мъкнеш като вол, а за кво? Пусто. Все едно и също, едно и също. Цървулите, найлоновите навуца, брадвата, дървата, най-много халвата и ракията. Все това. Няма крехка песен, ни крехък смях да посипе синджирчето си, да извъни и да те обвие така, че да ти спре дъх. И усмивка няма — да те сгрее като слънце. Нищо няма.

Спомнят с тъга за Анифе — тия, същите хора, дето я прогониха. И Анифе пак излъчва хубост и радост, така както други излъчват друго. Радост в ошутения от радости делник на тия чергари.

... Няма мост, няма брод, ще се газии. Струите, бързи плъзгави змии, се усукват около краката. Водата не е студена — тя направо стопява костите. И като се измъкнеш на другия бряг премалаял, усещаш, че плуваш по въздуха с крака, под коленете на които не е останало нищо.

— Това е...

Това е лес. Изправя се, могъщ и страшен, такъв, какъвто го сътворил Господ. Лес — буря. Тръгва от реката и се надига бавно нагоре по върлия усой. Резерват, горски музей, вход за брадви строго забранен, изход на дръжки за брадви строго забранен. Истинска гора може да се види в такъв музей. Бук, клен, явор, дъб, отново бук и главно бук. Не са дървета като дървета. Чудовищни стълпотворения от дървесина, ваяни природни творби, стволи в няколко човешки обхвата, изригнати към небето — и чак в небето се забелязват клоните, и всеки клон е колкото обикновено дърво в обикновена гора. Всичко тънко, болнаво, слабо, поломено, чернее мъртво. Топи се, изчемрял, някъде гигант, съборен от своя смърт, и нявгашната негова сила смучат живите дънери.

Сега тук свети снегът, още е зима, лесът срамежливо съблечен, невзрачен в здрача, новата премяна се тъче в соковете, които мърдат вече. И скоро, скоро... Най-младата шума на света, буковата шума, ще опъне зелени непромокаеми шатри по клоните, та в зеления мрак под нея да останат незаписани най-тайните, съкровенията горски хроники. Сега доносникът сняг записва всичко. Тук минала сърна — записано е. Тук кошута — и тя записана. Или елен. Тук много дири по всички посоки. Там, дето над снега зелениката наострила ушите на своите вечно зелени листа, напомнящи лавър и пълни с отрова — живините

преспали. Едно, две, четири... десет сбъхтани петна. Преспали, а на сутринта ожълтили малко леглата си, изтърсили кожените завивки и заминали по своите кошутини-еленови дела. Гората ги попила безслед.

... И от глухите горски мрътвини, от птиците и зверовете до хората се понася живата мътва за Елена, който полудял. Казват, бил кротък Елен. Казват още, возачите от някой участък някъде го прибирали заедно с воловете и го връзвали като тях, при тях. Толкова бил кротък и волоподобен. А когато октомври напръскал гъстаците с топли шарила, когато вятърът продухал свирка и размятал червения байрак на шумите — елените се събрали на потулени сборища и почнали своите шампионати по свободна борба. Тогава Еленът покъсал въжетата и избягал. Закъснял ли бил за тържествата, или друго се случило — не се знае. Останал сам. Виждали го и го чували, бил голям Елен, най-големият по тия места. Бродел из гората сам и неговият дълбок, тъмен тръбен зов цепел пъртина в тишините. Все сам, нямало кошути с него, раззели ги другите. От мъка Еленът полудял. Веднъж нападнал добитъка на возачите и го разнесъл като плява из балкана. Воловете потрошили жегли, конете изпогубили хамути. Друг път налетял на един горски и щял да го намуши с предните два прави рога. Но горският се завардил под един мост, само дланта му промушена. А Еленът, горски цар, тичал е вятъра из горите, гонен от нещо, устремен нанякъде, изгарян отвътре, ревът му ехтял без отклик. В дивите утробни звуци на тоя рев имало звук, по-древен от Елена, пламенеел зов, заченат отдалеко, отдавна, в праисторията на Гората. Зов към голямото. Друго. Трептяща жива плът, изострена в устрем над Това, което е.

Такива ги стрелят. Стреляли му от безопасно място. Той стоял и гледал под рога. Стоял и слушал, искал да разбере тоя непознат рев. Два пъти стреляли. Все стоял. Когато паднал, всички се стекли да видят лудия Елен, да позлобстват над смъртта му и така да отмъстят за страховете, които брали. Тогава една от вечните жени, готвачката от долния участък, жената с прошарени коси и младо лице — или Анифе, или друга някоя, — само тя го пожалила:

— Божичко, какъв мъж загина!...

Няма вече такива мъже.

* * *

После идва синята вечер, облаците се разбягали накъдето видят, настъпва ясник. Из небето се търкаля пълноценна месечина и снежните върхове сияят изцъклено, тихо. Гората бучи леко. Далече някъде ахва гръм — дърво се пукнало.

... Цял живот бих прекарал в гората. Един живот е...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.